

život proze

vladimir kazakov

Ne pišem o ljubavi, nego o prozi, dosta je biti jedva živ.

Nadjačavajući sopstvenu snagu, sopstveno „ja“, grandiozno neumešno, uznemireno, kao crna tama.

Ovaj dan nismo mi odabrali, a mi smo, takođe, natureni ovom danu, posrćemo i čutimo, kao mladoženje i mlade koji se ne vole.

Vreme spokojno ide po ljudskim licima, teško gnječice noseve, ostavljajući modre senke koje su iščazavale preko noći.

Detete se lenjo i preteći prevrće u snu, majčine trepavice, obrazujući mrežu, uprošćuju zagonetku života do običnih jakih grčeva.

To je koča na crnoj vodi, luka. Zakon po kojem dan koji je nastupio nikad neće nastupiti.

Kameni večernji nasloni klupa. Kroz gvozdene rešetke može se provući jezik i liznuti čelično sečivo vetra.

Sva mudrost se svodi na to da se sačuva život za poslednji dan.

Ujutro skaču i jure na brzinu navlačeći svoja hladna i nasušna imena. Od fabričkih sirena, najednom, stari vazduh, zabacujući, do neprepoznatljivosti belo zapenušeno lice. Kakva mlohava vremena!

Po dalekim šumama progrmele su čelične sekunde.

— Oprostite, ja sam nepoznat. Ovde se ni sa kim ne poznajem. Pozdravljam vas, ako se time može preporučiti.

— Nisam čak ni čula kad ste došli. Traže se fizički radnici.

— Oprostite, mogu li vam pokloniti ovu plavu mrlju?

— To je bilo nebo. Ne smejte se čadi.

— Mogu li vas poljubiti? Navikao sam samo na gvožđe.

— Smatrate da sam tako lepa? Ne plašite se stežućih smrtonosnih zubaca mašine?

— Smrtonosno — znači nije strašno. Poljubio sam gvozdenu ogradu, nastupilo je veče.

— Ne prekidajte zvižduke. To su otegnuta bolesna deca.

— Iz tog grohota i škrgutanja može se dobiti mnogo imena. Sigurno ste baš zato surovi. Vaše lice mi nije poznato iz mojih usamljeničkih lutanja. Sve metalno je dovoljno lomljivo.

— Volim da na kratka pitanja odgovaram kratko. Ko ste vi?

— Voleo sam vas pre nego što sam to saznao.

— Na ovom mestu ovog trenutka svi postaju bezumni. Vetar se pojačava. Tako i vi.

— Moja surovost još nije došla na red. To ćete saznati po mnogim vraćenim vremenima. Obeležja su sledeća: stud, život, čelik.

— Fizički radnici se umaraju i ne žale se. Ona crna obala vodi ka reci.

Nešto je vaskrslo vazduh. Ko zna shvatit će bez primera.

Započeta kula se uzdiže, nad njom proleće ptica, vazduh je plav do bola u krilima.

Proleće, april, duša se svuda sudara sa svojim odrazima.

Umoran sam — hoću da zapišem te dve reči, one u tišini tako čudno zvuče!

A gde je surovost? — pitate. Ona je svuda. Šta može biti mekše od čeličnog pritiska pera?

Devojčica trči lupajući donovima po ulici, po prozorima, po tišini. O, plavokosa glavice, koja si promakla prekosutra! O smrti, koja se udaljavaš a prelepa si!

Bilo bi dobro zapamtiti ovaj trenutak i drugi, da bi posle, kroz dugo vreme, najednom sa lomnjavom i bolom bili zaboravljeni.

Na kraju, predamnom je nikao zid, siv, kameni, jedva prikriven vazduhom. Ulicom smo se gurali kroz gomilu, šta sve nisam govorio svojoj saputnici! Šta sve ona nije odgovarala!

Čudan je to običaj, a mi mu se podčinjavamo.

Kada volim i u hodu gledam svoju saputnicu moj potiljak provaljuje u dubinu neba, od belog plavetnila osećam jezu. Srce se u hodu pokreće i savija grudni koš od ulica koje mile.

Vladimir Kazakov (1938—1987 (?)) za ruskog čitaoca je još uvek samizdatski i tamizdatski pisac, iako listovi njegove proze kruže među njima još od 1968. godine.

Vladimir Kazakov je rusko-jermensko-poljskog porekla. Više obrazovanje počeo da stiče u vojnoj školi, izbačen je iz nje 1956. godine, pokušao je i na fakultetu humanističkih nauka, ali je i odatle isključen 1958. Od 1959. do 1962. radio je razne teške poslove u Sibiru. Književnošću se počeo baviti 1965. godine pišući apsurdističke stihove, a posle poznanstva sa Kručonihom 1966. godine, po Kručonihomovom savetu više se bavi prozom. Ovaj najbolji učenik oberiuta počeo je objavljivati na Zapadu (SRN) 1972. godine. Prva knjiga kratkih proza »Moji susreti sa Vladimirom Kazakovim« (1972.) najavila je briljantnog pisca, koji, da bi na čitaocev dlan spustio i svoju i čitaocovu dušu, odbacuje logičke veze i daje »čovekovu otuđenost i nemilosrdnu bezdušnost normalnog racionalizma« (Kazak). Sledi roman »Greška živih« (1976.), pa, poezija i kratki igrokazi »Slučajni vojnici« (1978.) i 1982. godine dva romana »Život proze« i »Od glave do zvezde«.

»Život proze« je čudesna knjiga o čovekovoj duši, usamljenoj, uplašenoj od kazne i smrti, koja je stalno osvetljena kroz filter crvenila — krvi. Polazeći od prve glave, romana u romanu, »Bakator«, do poslednje, igrokaza »Slučajni vojnici«, duše autora i čitaoca su u veoma logičnom dijalogu straha i otuđenosti. Kazakov majstorski koristi reč i vreme i pomoću njih svoju prozu spliče u čudesan venac apsurd.

Ona je rekla: »Još se niste umorili od toga kako me lepo gledate?« Ove reči pišem u pet sati, jedanaestog aprila. Rekao sam joj: »Sad imam dva anđela: vas i Petra. On je strašni anđeo, a vi — svetli i tih«. Njene potpetice su lupale. Grad je lagano zaranjao u besanicu.

Ne plašim se da ću izgubiti slobodu, plašim se gubljenja sobe. Ja i tako sve češće iščezavam.

Hartija je poslušna i devičanska — evo dva najvrednija kvaliteta.

Život proze. Ko je on? skitnica ili božanstvo? orotoman ili svetac? Svaki njegov san se završava jednim te istim tužnim buđenjem. Pobeđa! Svet se budi pobeden. Na ulicu izvodi se, svoja krupna lomljiva pleća, prolećni vazduh blješti. Evo stratište koje je pregradio Matvej Kazakov, evo druga kula i zavoji. »Ojla, niste se umorili?« Volim gomilu koja govori ružne reči, u njoj mijem dušu i srce. Zašto mi se sviđaju suze? Zbog svoje izražajne prozračnosti, odsustva boje. Rekao sam joj, bio sam surov i rekao joj: »Znate, ja sam priviđenje«. Odgovorila je: »Kako hoćete, Voloda«. Od mojih misli otežavaju nebesa i lagano i pokorno se kreću ka mom licu. Sad je najbolje vreme za prozu, krv usporava u žilama i razbija se u zavojima.

Ne volim da idem sa njom pod ruku, zato što tada ne vidim lica. A lica za mene znače više nego život, jer on je bez lica i samo zato i izgleda beskonačan. A grba njenog nosa je prelepa, tanka linija neba, plavog od prolećnih bora i od beskonačne popijene boli.

Danas sam sebe video među apostolima koji su ulazili u grad. Svetla surova lica, sunce je raskopčalo našu dugu odeću koja je padala do dole. Prošao sam sam po običnim ulicama. Kako je dobar, kako je svetao naš gospodar! Oni do kojih je dospela darežljiva milostinja mog pogleda tiho su se okretali i pratili me. Na kraju sam se umorio. Sada bih hteo da podsetim na izvesnu drevnu, vekovnu opreznost, koju ste Vi, draga O., dečje nemarno zaboravili. Živela jednom devojčica, dok je, na kraju, nisu pojeli razbojnici. Jedan od njih i sada luta, dobijajući čas oblik osvetnika, čas priviđenja sa posebnim mirisom i nenametljivošću, čas neumornog kockara, gotovo varalice. On uliva čemu, ulaguje se svojim salama, zastrašuje, skriva se i ponovo otkriva sebe korakom. Pod pokrovom svog sutrašnjeg smirenja danas čini naj... ali, dosta o tome. Jednom, našavši se u pljusku, umorio sam se i pokisao. Kako su čudno blistale gvozdene ograde, žene, noć! Koraci su zvučali kao objašnjenja u nekoj kamenjoj nezamislivoj šljunkovitoj ljubavi. Ustrojstvo umetnika je jednostavno: od drugih ga razlikuje samo jedna snažna poluga. Ova strana koja se teško nalegla na kraj mojih misli. Zaustavio sam se da bih odgurnuo umor. Voda reke se pretvarala u olovo i bljeskala je, mostovi su je sumorno presecali. Što je brže tamnelo to su postajale svetlije i razigranije svetle mrlje. Voda je hladno doticala oči, zaranjajući u njih svoje čvrste blistave trepavice. Svake noći sam obavljao ovo potovanje da bih, na kraju, saznao: u čemu je tajna? Jedna od sekundi se podudarila sa početkom novog sata, ona je bila ponosna i prelepa. Činilo mi se da vidim njen odbačen profil, surov na fonu crne vode. Bilo nas je dvoje, crne senke su živele a nisu htele da žive. Do tog trenutka je postojanje metalnih krovova bilo lako i bezvučno. Čim sam postao neprepoznatljiv, zavoleo sam sebe. Baš na tom je zasnovan crni tajanstveni baršun noćnih ogledala. Bleda mrlja poznanstva, prelepo tuđe lice, vihor trenutaka koji se zaustavlja u letu. Duša ostaje čudno tuđa, namrštena i nepokretna. Od svih metala srebro je najneosećljivije na

bol. Bela boja sumraka, crvena površinaagle i ognjeno crni potoci pljuska, protkanog gvozdenim kapima. U modrim i srebrnim prozorima palile su se teške munje. Lagano sam podigao svoju kamenu statu u podvratnik. S mene se cedila voda, ličila je na krv, ali mir kamenog lica pokazivao je da je sve to samo obična i jednostavna slika.

Znači, običan ispraćaj, bez i male količine suza, s tihim ljućim se sekundama, zidovi stoji pravo. Tiho plašim sebe, do krvi grizući usnu, evo, ovde sam, pored vas. Ah, kakav je njen smeh, kakve nepokretne dečje usne!

— Oče, pogledajte! to vas nebo poznaje.

Otac se okreće i radosno se potapa u svetlo, vazduh svetluca zajedno sa omladelim licem. U tom namrštenom ogledalu vidim svoje oči, sutra će biti podne i ponoć. Otac je hteo nešto da kaže, ali spoljašnji vazduh mu je čvrsto pritisnuo usne.

— Dete moje, zrak je vašeg rasta. Svirajte.

— Ne znam, ne razumem, hirovit sam sve dok je živ ovaj čas.

— Svega se dosećam i znam. Recite, ko je uzrok?

— Nije on, nije on! Ne gledajte tamo! Gledajte u pravcu sledećeg časa!

Evo, podižem glavu i vidim sebe i druge. Jedan od njih je majstorski nepokretan, gleda u zid ne tražeći odgovor. Devojka se smeši, pokoravajući se svom odrazu. Njena svetla kosa spušta se do samog poda i još niže. Prozori, april zvoni u meni od modrine i plavetnila neba. Devojka me je pogledala i namrštila se:

— Šta bi radilo vaše čutanje bez tog tajanstvenog podrugljivog osmeha? Od njega sam se umorila.

— Oprostite, ali to samo izgleda: i osmeh i umor. Nepokretan sam — to je tačno.

— Pitala sam oca, ali vaše ime mu je nepoznato.

— Ništa čudno... pri takvom čutanju.

— Hoćete da izgledate čudno, ali neće vam uspeti. Ne može se biti bez imena i istovremeno se odražavati u ogledalu.

— Tačno ste приметili, a istovremeno sa tim odrazom samo ja mogu postojati.

Njena ruka je legla iznad vazduha. Devojka mi je približila lice, približujući svojim dugim naoštrenim trepavicama nekoliko trenutaka. Drugi, koji su nas okružavali, приметili su sebe i nasmešili se. Ogledala su menjala žive odraze, kao kockari karte. Bilo je to podne, prolećno, bljeskajuće, izvučeno pravo iz prozora. Nešto ju je primoralo da se trgne i nasmeši:

— Gotovo da sam vam rekla: oprostite! Tako je daleko bio vaš pogled.

— Ne, ne, tu sam, pored... Dosta je pružiti ruku, ili pogledati.

Otac, osetivši na sebi ogledalo, načinio je oštar gest prstom, razbio je vazduh i umorno zadržao oči u plavetnilu. Nebo se ispružilo prema njemu svom svojom dubinom i svom svojom žedi. Ostali su se zagledali, kao siročad kojoj je bačeno jedno pitanje. Prizori, postavljene uspravno, široko su gledali prolećnu daljinu.

Sada je podne 14. aprila, tek što sam napisao pismo O-i i čekam dolazak... unapred osećajući ukus jake kafe. Moje navike: pešačenje, vraćanje dugova na vreme i strah u prisustvu mladih.

Devoja mi se iz svoje pauze smešila strogo i hladno. Ogledala su gostima ponudila lica na biranje.

1. gost: Umorio sam se od ogledanja. Zamislite, to je mučeništvo.

2. gost: Podne — najbolje vreme za čutljivo naglašavanje.

3. gost: Plava boja — to je boja zvezdane krvi. Slazete se?

4. gost: O, plave pauze među sazvezdima!

5. gost: Prošlost je uvek za nama, samo je valja pozvati. A budućnost je sve dalje i dalje.

6. gost: Moj izbor je pao na mene. I kod svih je tako?

7. gost: Ne znam, zavetovao sam se večnom umoru.

1. gost: Moj uzrast se približava onoj tački sa koje je vidljiv njegov početak.

2. gost: Oprostite mi zbog moje hrabrosti, ali pun sam beznada i očajanja.

3. gost: Evo, konačno, i čaj! Njegova boja je u savršenom kontrastu sa njegovim donedavnim odsustvom.

4. gost: Moja kopija u ogledalu me zbunjuje svojom pretenzijom na srodstvo.

5. gost: Šta, šta? Mi vas odavno poznajemo i spremni smo da potvrdimo šta bilo.

6. gost: Kant je bio krivonog, ali to mu nije smetalo da se oženi.

7. gost: Kao i Hegel sa svojom proždrljivošću.

1. gost: A Spinoza! Dobio je vanbračno dete sa devedesetogodišnjom starijom.

2. gost: Nije moguće da se filozofija razvijala takvim skokovima.

3. gost: Ti Nemci mogu i više, kad se sakupe u jednom priručniku.

4. gost: Biljni svet mi je draži: tamo je sve raspoređeno po osećanjima.

Glasovi su se utišali, mogao sam da osmotrim tišinu. Bila je ograničena zidovima i probodena zaslepljujućim zracima. Senke su se pomerale bešumno i skriveno, kao da se negde juče-rašnji dan žurno presvlačio u sutrašnji. Pogledao sam na sat: bio je nezbuđivo miran. Devojka je bez žurbe napućila usne i nastavila:

— Obećali ste da ćete ćutati, gledati ne govoreći ni reči.

— Ovdje sam i ne nameravam to da osporim. A gledam tamo gde me nema — to je tako prirodno!

— Na vas je teško naljutiti se. To je teže nego naljutiti se na sebe.

— Tako ste lepi da ne znam šta da vam odgovorim.

— Kako je sve to čudno...

Njen odgovor je potonuo u užurbanom kovitlavom bljeskanju podneva. Nastavljajući da se smeši otac je gledao u suprotnom pravcu, ogledala su bila spremna da prime bilo koji događaj, bilo koje lice.

Proučavanjem odraza u ogledalima dolazi se do zaključka da je takozvana ravnodušnost ogledala fikcija, i da ludaka može odraziti samo ludo ogledalo.

U to vreme u ogledalima je bio mir. Pogledi gostiju bili su usmereni pored, sekunde su blestule od sopstvene novonastalosti.

1. gost: Nešto lažno u svemu — izgleda da je to nužna primesa, da nije tako sve bi se raspadlo.

2. gost: Svoju nesaglasnost sa vama hteo bih da ognem u formu čvrstog stiska ruke.

3. gost: Niko još nije oslušao moje ćutanje. Uzalud!

4. gost: Jadne moje uši! one i čuju i vide.

5. gost: Juče, kasno, izlazeći iz krčme, pogledao sam na sat: bio je neki redak, nepostojeći čas!

6. gost: Isto se dešava i sa sekundama, ali ređe i mnogo zloslutnije.

7. gost: Evo pravila: uvek biti živ, a smrt će već sama doći.

1. gost: Evo još pravila: ne psovati predpticama.

2. gost: Kao što se to desilo Šopenhaueru.

3. gost: Ili njegovom imenjaku i zemljaku.

4. gost: Ništa ne razumem. Šta će ovdje pti-copsovanje?

5. gost: Svi detlići sveta kucaju nemački.

6. gost: Osim Antudiringa.

7. gost: Mater...!

Otac se okrenuo da bi, skrivajući svoje suze, skrio radost. Prozori su široko zahvatali prolećno nebo. Sunčevi zraci su kosu probadali pravolinijsnost vazduha. Odražavajući se u ogledalima gosti nisu smeli poverovati svojim blistavim užagrenim očima. Svi su se skamenili, vreme se kovitlalo od jednog do drugog, zapipajući svakog zvonećim zlatom čekanih trenutaka. Na kraju se ono, iznemoglo, naslonilo na zid, učinivši brojčanik sata svojim bleđim nepokretnim licem.

Od jarkog svetla se raspala devojčina kosa, na ramena su pali i, planuvši, ugasi se najgromkiji i najmetalniji zvuci dana. I ja sam bio tu, moj odraz je hteo iz ogledala, da bi me omeo da u njemu ugledam svoju beznadežnu nepokretnost. Ona je rekla:

— Recite mi, šta znače vaša iščezavanja? Makar poslednje.

— Oprostite — to je sve što vam mogu reći.

Stvarno ni sam ništa nisam mogao da shvatim. Svoju nepokretnost sam razbijao na komadiće i razbacivao ih na razne strane, kao lud. Jednog od takvih dana kod mene je bila nesrećna igra, jedne od takvih noći. Hladnoća lica se predala prstima. Jutro se domah rađa kao starac — sa belim borama zidova, trotoara, sa sivim pepelom sekundi, sa crnim zavojima kejova i mostova. Hladnoća je bila uz mene. Na bleđom umornom licu lagano su nastajale crte. Domaćica se nećujno pojavila, čas raznoseći jak čaj, čas razmičući zavese na prozorima, čas nestajući. Tako da nisam ni zapamtio njeno lice — zbog zadivljujuće lepote, možda? Zbog umornog bleđila koje je nećujno klizilo po ogledalima? Jednom je na meni zaustavila svoj pogled i pitala. Gospode, ni sada ne mogu da odgovorim.

1. kockar: Čudno: setio sam se jednog interesantnog slučaja i odmah sam ga zaboravio. A ostao je zbog nećeg tužan ukus.

2. kockar: U nas je, kao u pokojnika, sve interesantno pozadi.

3. kockar: Hoću da ostanem, a ne mogu — nemam snage.

4. kockar: Juče sam bio veseo. Kud sam zašao?

5. kockar: Moja senka ništa ne zna — čitavu noć je probdela na zidu.

6. kockar: Od vremena kako od sopstvenog ćutanja ništa ne očekuješ.

7. kockar: Danas ne bi da se bude bivši, a sutra se ponovo tuguje za novitetom.

1. kockar: Kako je teško smisliti neki nov broj!

2. kockar: Šta vam je, novi brojevi slede za starim.

3. kockar: Jednom sam prišao zaspalom ogledalu i slučajno ga probudio. Da ste samo videli njegove oči!

4. kockar: Šta može biti lepše od kišne kapi na lepom ženskom licu!

5. kockar: Od nepokretnosti do pobede je mnogo dalje nego od pobede do nepokretnosti.

6. kockar: U pravu ste iako sedite ledima okrenuti svetlu.

7. kockar: Od sebe tražim mnogo, a dobijam sebe.

1. kockar: Čaj čini svoje: na svojim ledima sam izneo celu zvezdanu noć.

2. kockar: Ako sve vreme čute, onda, na kraju, shvatiš da si bio u pravu.

3. kockar: Isto to sam primetio u odnosu na nepokretnost, jedino: što se kraj čeka mnogo duže.

4. kockar:

5. kockar: Boja krvi se razlikuje od crvene svojom izrazitošću.

6. kockar: Moja sudbina je da budem svedok tude pravdnosti.

7. kockar: Kad sam svojoj voljenoj priznao da sam kockar, ona nije poverovala.

kockar: San je poslednja greška našeg bde-nja.

2. kockar: Kladim se sa vama da ste u pravu.

3. kockar: Juče ili prekuće — ne sećam se — išao sam, noć se gusto tamnela. Najednom je na visini drugog sprata zasvetleo starinski prozor. Boja lampe je bila tamna, bleđo naranđasta. Pogledao sam dole: na šljunkovitim kolovozu ležala je moja nepokretna senka. Znači, zaustavio sam se? — pomislio sam.

4. kockar: Čudna priča, naročito pred kraj.

5. kockar: Prošlogodišnje naslage ćutanja — eto gde nalazimo najsvežije reči.

6. kockar: Ništa ne razumem i ne primenjujem to stanje ni na jedno drugo.

7. kockar: Evo odziv gluvih o tom premeštaju grudnih koševa: žutilo pobeđuje.

Od gostiju prema ogledalima protegla se na suncu svetluca bakarna tišina, spremna da se svakog trenutka prevrne i legne na svoju drugu stranu.

Otac je pomislio: »Kako je čudno!«. Njegova ramena su izlazila iz pauze kao dve ravne svetle površine.

1. gost: Evo novosti, on je svoj mir usmerio u vis.

2. gost: A zašto još i u vis, i mir?

3. gost: Imate pravo da se jako iznenadite.

4. gost: Sve vaše patnje, skupljene zajedno, mogu se vremenom pokazati.

5. gost: Šta je to, bez sveća i bez čaja?

6. gost: Čaj je gotovo, a po tamu su upravo poslali.

7. gost: Pun sam nećega, ime mu je neočekivano i nepoznato.

1. gost: Samo da nema drugih novosti.

2. gost: Na takvom svetlu postaje se nem i čuti se do bola u zenicama.

3. gost: A čaj je u čašama do bola divan.

4. gost: Do krckanja u laktovima poludelih.

5. gost: To gvožđe, razliva se po dušama i hladi se.

6. gost: Ne vidim u okrvavljenoj bari.

7. gost: Tiho! Ovdje su deca iza svake sekunde. Od vrelag naklona glave, čini se, zaboleda ih visina. To je starinska i okoloprozorska bolest sa prozračnim ishodom.

Tada sam otišao do svog nepokretnog nega. Devojin otac se osmehnuo, bio je svetliji od prozora koji su ga umivali. Gosti i devojka su me gledali netremice, njihovi odrazi su se spojili u ogledalu. Bilo je potrebno nekoliko minuta da bi prošle te nepokretno spore sekunde. Odgovorio sam im pogledom, ni sam ne znam šta se događa. Devojka se narmštala jače nego obično, htela je nešto da mi kaže i kazala je:

— Sećate se vašeg obećanja?

— Ne... ali spreman sam da ga ispunim.

— Čudno...

Tiho i nepokretno je bila nalik na svog oca: isti prozori i isti pogled iznad njihove dubine. Njen pogled je instinktivno osvojio prostor za ćutanje i nepokretnost. O, devojko, pišem o tebi i volim te do poslednje stranice mog života!

Gosti su u znak saglasnosti naklonili glave, u ogledalima se održava sve osim budućnosti.

21. aprila 72. godine, jedan popodne, gomila se sklanja od mene i motri me krajevima očiju, kosina krovova se opasno naginje nad padajuće trenutke.

1. prolaznik: Jelo, jelo, jelo, jelo, jelo, jelo, jelo.

2. prolaznik: Av-av-av! Av-av-av-av!

3. prolaznik: Ja do preciznosti krvotoka. Pitajte u bilo kojoj apoteci.

4. prolaznik: Johan Sebastajin, vi ste takav!

5. prolaznik: Ha-ha-ha-ha! Ha-ha-ha-ha-ha!

6. prolaznik: Tiše! Od vaših jauka obamrla mi je noga.

7. prolaznik: Oprostite, poštovani, gde ste se tako dobro posrali?

8. prolaznik: Govorim samo o politici — inače se jedem.

9. prolaznik: Svinje šugave, njuške smrdljive!

10. prolaznik: Od mene do porodične grobnice je 179 koraka.

11. prolaznik: Ne mogu dublje ući, đubre moje drago!

12. prolaznik: Ne samo pijani, nego dobro napijeni... Eto i govorim: imam zabranjenu ženu!

13. prolaznik: Rh, ti...!

14. prolaznik: Ti si dževa, tehnički peder...

15. prolaznik: Šta sve nećeš čuti na putu do katedre!

Dok sam gledao devojku počeo sam zaboravljati njen oblik. Ogledala su uslužno odgurula moja osećanja, strana, suprotna svetlu, tiho je iskoračila iza leđa. Očev osmeh joj se predao u obliku jedva uzdrhtalih usana. Svetlo, dotičići se njenih leđa, s nekom bolesnom upornošću proučavao je obrise njenih lopatica, snažne kičme.

Bila je to devojka sa gustom dugom crnom kosom, bilo je nešto čudno u svemu što ju je okružavalo. Na primer, zidovi: bili su tvrdi, kameni, nesalomivi, ali, istovremeno, podavali su se dodirima svetla, njegovim najlakšim dašcima.

Blazić prostora isticao je iz kamenog ugla prozorske daske.

Devojičino lice bilo je osvetljeno licem svetla, ona je udisala, izgledalo je, na vazduh nego svetlo — tako je njeno disanje bilo prozračno.

22. aprila 72. godine

(Poglavlje iz romana »Život proze«, koji ove godine objavljuje »Bratstvo-Jedinstvo« iz Novog Sada).

S ruskog: Aleksandar Badnjarević